

Aktuella frågor

Regeringsprogrammet

Finland fick 6.6.2019 en ny regering, statsminister Antti Rinnes regering. Den bildas av Socialdemokraterna, Centern, De gröna, Vänsterförbundet och Svenska folkpartiet.

Regeringsprogrammet heter ”Ett inkluderande och kunnigt Finland – ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart samhälle”.

De viktigaste målen för den ekonomiska politiken under regeringsperioden är följande:

- Sysselsättningsgraden höjs till 75 procent och antalet sysselsatta ökar med minst 60 000 före utgången av 2023
- I en normalsituation för den globala ekonomin ska samhällsekonomin vara i balans 2023
- Genom regeringens beslut minskar ojämlikheten och inkomstskillnaderna
- Genom regeringens beslut kommer Finland att vara klimatneutralt senast 2035

Vid sidan av ökad sysselsättning är åtgärder som förbättrar produktiviteten i den offentligt finansierade servicen det mest effektiva sättet att öka hållbarheten. Produktivitetstillväxten i social- och hälsovårdstjänsterna och den övriga offentliga förvaltningen främjas genom organisatoriska åtgärder och med tekniska medel. Den offentliga upphandlingen och lokalförvaltningen effektiviseras. Dessutom försöker man dämpa kostnadsökningen med förebyggande åtgärder i synnerhet på områdena för kompetenspolitiken, socialpolitiken och hälsopolitiken. Regeringen vidtar produktivitetåtgärder som bereds och följs vid de förhandlingar mellan regionerna och staten som förs i samband med planen för de offentliga finanserna.

Regeringsprogrammet består av sju strategiska helheter, varav de flesta har också anknytning till kommunerna eller deras uppgifter.

1. Ett klimatneutralt Finland som tryggar den biologiska mångfalden
2. Finland – större än sin storlek i världen
3. Den trygga rättsstaten Finland
4. Ett livskraftigt Finland
5. Ett Finland där förtroende och en jämlik arbetsmarknad råder
6. Ett rättvist, jämlikt och inkluderande Finland
7. Kunnandets, bildningens och innovationernas Finland

De viktigaste är en ny social- och hälsovårdsreform, kommunernas ställning, region- och stadspolitik och vissa nya uppgifter inom bildningssektorn.

Strukturreformen av social- och hälsovårdstjänsterna

Regeringen kommer att inleda beredningen av social- och hälsovårdsreformen. Vid beredningen av reformen beaktas beredningen under tidigare valperioder och de konstitutionella villkoren. Reformen genomförs på ett kontrollerat sätt och i etapper.

Tyngdpunkten inom social- och hälsovården flyttas till tjänsterna på basnivå och till förebyggande verksamhet. Tjänsterna är samordnade, vårdkedjorna är smidiga och alla får behovenliga och verkningsfulla tjänster vid rätt tidpunkt.

Social- och hälsovårdsreformen innebär att ansvaret för att ordna social- och hälsotjänster samlas hos självstyrande områden som är större än kommuner. Även ordnandet av räddningsväsendet överförs till landskapen. Det ska bli 18 självstyrande landskap. Det kommer att föreskrivas om landskapens verksamhet, ekonomi och förvaltning genom en särskild lag. Fullmäktigeledamöter som väljs genom direkta val svarar för beslutsfattandet i landskapen. Invånarnas delaktighet och användardemokrati stärks.

Möjligheten att anlita tjänster över landskapsgränserna kommer att kvarstå. Landskapen samarbetar sinsemellan. I syfte att trygga tjänsterna på den specialiserade nivån inrättas fem samarbetsområden. Områdena grundar sig på de befintliga specialupptagningsområdena.

Landskapen tillhandahåller tjänster huvudsakligen som offentliga tjänster. Den privata och den tredje sektorn tillhandahåller kompletterande tjänster. När det gäller kommunerna kommer frågan att avgöras utifrån en separat utredning före utgången av 2019. Organisationernas roll ska stärkas när det gäller att främja välfärd och hälsa, och deras möjlighet att tillhandahålla tjänster ska tryggas.

För att trygga likvärdiga och smidiga tjänster för kunderna och för att stärka kundernas självbestämmanderätt ska en reform av lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården beredas och riktlinjer dras upp för införandet av personlig budget i social- och hälsovårdsreformen.

Social- och hälsotjänsternas verkningsfullhet och produktivitet ska förbättras, kostnadsökningen ska dämpas och kostnadernas transparens och öppenhet ska ökas.

Landskapens finansiering grundar sig huvudsakligen på finansiering från staten. Finansieringssystemet för social- och hälsovården ska förnyas så att det grundar sig på behovsbaserade kriterier. Regeringen inleder omedelbart beredningen av införandet av en landskapsskatt. Förändringarna i skattestrukturen får inte medföra åtstramningar i beskattningen då de träder i kraft. Landskapen får ta ut klientavgifter som grundar sig på lag.

En parlamentarisk kommitté kommer att bereda frågorna om landskapens beskattningsrätt och avvecklandet av flerkanalfinansieringen separat före utgången av 2020.

Kommunernas ställning

En övergripande bedömning av kommunernas situation kommer att göras hösten 2019 på basis av de färskaste uppgifterna.

Kommunernas uppgifter ska finansieras på ett hållbart sätt med deras egna skatteinkomster och med ett rättvist och tillräckligt statligt stöd. De temporära nedskärningarna i statsandelarna kommer att ta slut 2020. Statsandelssystemet ska vid behov utvecklas så att det bättre än tidigare beaktar regionernas behov och särdrag. De åtgärder som minskar, ökar eller utvidgar kommunernas uppgifter och skyldigheter samt de ändringar i beskattningsgrunden som påverkar den kommunala ekonomin ska kompenseras enligt nettobelopp genom att statsandelarna och/eller motsvarande fasta anslag ändras till hundra procent eller genom att andra uppgifter eller skyldigheter tas bort.

Kommunernas samarbete för att trygga livskraften och ordna servicen ska stödjas.

Genom att ekonomiska hinder undanröjs ska kommunerna uppmuntras att frivilligt förtäta kommunstrukturen.

Kommunallagens bestämmelser om konkurrensneutralitet i fråga om den näringspolitik som kommuner bedriver ska utredas i syfte att säkerställa skäligheten ur kommunernas synvinkel.

Stads- och regionutveckling

Regionernas, kommunernas och städernas livskraft och mångformighet stärks som ett led i strategin för hållbar tillväxt. Regionerna ska utvecklas utifrån deras starka sidor. Målet är att öka livskraften, att uppmuntra till förvaltningsövergripande verksamhet och att samla regionala resurser i syfte att främja gemensamt fastställda mål.

Levnadsmöjligheterna och förutsättningarna för företagande i hela Finland ska säkerställas på ett mångsidigt sätt så att regionernas och städernas behov beaktas: metropolområdet, stora städer med fler än 100 000 invånare och universitetsstäder, medelstora stadsregioner, regionstäder samt glesbygdsområden. Särskilt metropolområdet och de stora städerna erkänns vara områden med tillväxt och hållbar utveckling som är strategiskt viktiga för hela landet. Målet för regionalpolitiken är att minska skillnaderna mellan regionerna och inom kommunerna.

Livskraftsarbetet och den strategiska planläggningen kan genomföras över kommun- och landskapsgränserna, i syfte att stärka tillväxten, i form av ett omfattande samarbete som är bindande för de olika aktörerna. Det ska skapas ett handlingskoncept (för regionutveckling) som utgår från regioner och/ eller teman och baserar sig på avtal och partnerskap och svarar mot särdragen hos varje region. Regionspecifika avtalshelheter utgör en del av den helhet som består av Finlands ekosystempolitik och tillväxtprogram. En handlingsmodell ska utarbetas i samband med regionutvecklingsbeslutet 2019.

Det ska utarbetas ett program för regionstäder och utarbetandet av gemensamma utvecklingsstrategier och verksamhet i nätverksform ska stödjas.

En nationell stadsstrategi ska utarbetas i syfte att kunna ta tillvara de möjligheter och bemöta de utmaningar som urbaniseringen innebär med beaktande av de omfattande målen för Förenta nationernas stadsutvecklingsagenda. Huvudstadsregionen bildar ett metropolområde vars förmåga att konkurrera med andra europeiska metropoler i fråga om såväl kompetent arbetskraft och företag som kulturell dragningskraft och de turister som detta för med sig ska stärkas.

De avtal om markanvändning, boende och trafik (så kallade MBT-avtal) som ingåtts med metropolområdet och de största städerna ska förlängas så att avtalen gäller i 12 år. Det är möjligt att utsträcka MBT-avtalen till att även omfatta större tätorter med fler än 100 000 invånare. Detaljerna i utvecklingsarbetet kommer att fastställas som en del av den helhet som gäller bostadspolitik.

Bildning, barn och unga

Regeringen kommer före utgången av 2020 att utarbeta en färdplan för kunnande och lärande för 2030. Målet är att hitta gemensamma långsiktiga metoder för att höja utbildnings- och kunskapsnivån, stärka den utbildningsmässiga jämlikheten och minska skillnaderna i lärande i Finland. Ett program för kvalitets- och jämlikhetsarbete inom den grundläggande utbildningen kommer att inledas i syfte att förbättra inlärningsresultaten och minska ojämlikheten.

Det ska säkerställas att alla som går ut grundskolan slutför en utbildning på andra stadiet. Läropliktsåldern höjs till 18 år. Läroplikten kan innefatta olika studie- och stödformer som kan inkluderas i examina på andra stadiet, bland annat tionde klasser, folkhögskolor, verkstadsverksamhet, rehabilitering och handledande utbildning. En förlängning av läroplikten förutsätter att utbildningen på andra stadiet är avgiftsfri. De förberedande utbildningarna på andra stadiet och handledningen i övergångsskedet ska utvecklas som en del av läroplikten i syfte att underlätta övergången till utbildning på andra stadiet.

Studiehandledningen på de olika utbildningsstadierna ska stärkas. Som ett led i höjningen av läropliktsåldern och beredningen av avgiftsfri utbildning på andra stadiet utreds bindande dimensionering av antalet studiehandledare inom utbildningen på andra stadiet och en utvidgning av skyldigheten att ge handledning i efterhand till att omfatta yrkesutbildningen samt stödjande handledning från grundskolan till andra stadiet.

Ett åtgärdsprogram ska genomföras för att främja kvaliteten och jämlikheten och öka deltagandet inom småbarnspedagogiken. En trestegsmodell för stöd ska utvecklas och i grundskolan ska stödet i tre steg stärkas genom ökade resurser till kompanjonundervisning, specialundervisning och elevhandledning. En subjektiv rätt till småbarnspedagogik på heltid införs och gruppstorleken för barn över 3 år minskas (1/7). Tillgången till yrkesutbildad personal inom småbarnspedagogiken ska tryggas i hela landet. Kvalitetskriterier för småbarnspedagogiken utarbetas.

Alla barn och unga ska garanteras en genuin möjlighet att ha en hobby som intresserar dem i anknytning till skoldagen. Finland ska skapa en egen version av den isländska modellen. Skolornas morgon- och eftermiddagsverksamhet och kvaliteten på verksamheten, klubbverksamheten och samarbetet mellan kommunerna och aktörer inom den tredje sektorn ska stärkas. En beredning inleds i syfte att främja avgiftsfria hobbyer i anknytning till skoldagen.

Ojämna utvecklingen i kommunerna

Enligt regeringsprogrammet utarbetas det under hösten 2019 utifrån de färskaste uppgifterna en övergripande utvärdering av läget för kommunerna. Detta är nödvändigt eftersom kommunerna utvecklas väldigt ojämnt i fråga om befolkningsstrukturen, flyttrörelsen, ekonomin och sysselsättningen.

Se den bifogade pp-presentationen (bilaga 1) om den ojämna utvecklingen i Finlands kommuner.

Utredningsprojektet som gäller samarbetet inom gränsregionen mellan Finland och Norge

Finansministeriet inledde våren 2019 ett utredningsprojekt som gäller samarbetet inom gränsområdet mellan Finland och Norge.

Kommunerna i norra Lappland och sametinget har uttryckt sin oro över hur befolkningens servicebehov ska kunna tillgodoses och säkerställas på ett likvärdigt sätt även i framtiden, i ett läge där den offentliga ekonomin och offentliga tjänster kontinuerligt utsätts för ett betydande förändrings- och reformeringstryck speciellt med tanke på de ekonomiska randvillkoren, organisationsstrukturerna, verksamhetsprocesserna och digitaliseringen. Man är särskilt oroade över tillgången till service på samiska.

Frågan påverkas ur befolkningens, de traditionella näringarnas och arbetskraftsrörlighetens perspektiv även av smidigheten hos myndighetssamarbetet mellan Finland och Norge vid gränsområdet samt av tillgången till offentligt finansierad service oberoende av nationalitet och hemvistland. När det gäller tillgången till service gäller samarbetsbehovet framför allt användningen av social- och hälsovårds- och utbildningstjänster, socialskyddet, räddningsväsendet samt arbetskrafts- och näringsfrågor.

Målet med utredningen är att öka kunskapen framför allt med tanke på invånarna i kommunerna Enontekis, Ivalo, Sodankylä och Utsjoki, och då speciellt ur den samespråkiga servicens perspektiv. Målet är att lägga fram förslag till åtgärder som kunde eliminera eventuella problem i fråga om användningen av offentliga tjänster och hjälpa utvecklandet av servicen.

En avsikt är också att utreda samarbetet mellan social- och hälsovårdsmyndigheterna, räddningsväsendet och undervisningsväsendet, tillgången till och användbarheten av dessa tjänster, samt förutsättningarna för gränsöverskridande arbetskraftsrörlighet och näringsverksamhet inom gränsområdet och vid behov att lägga fram åtgärdsförslag som gäller dessa teman. Särskild uppmärksamhet fästs vid ordnandet av och tillgången till service som ordnas på samiska. Avsikten är att bereda en lägesbild över tillgången till och användbarheten av offentlig service i gränsöverskridande situationer mellan Finland och Norge och en uppfattning om eventuella utvecklingsobjekt.

Professor Mirva Louhiniva-Kerkelä från Lapplands universitet har utsetts till utredare. Hennes arbete leds och styrs av en styrgrupp med medlemmar från olika ministerier, sametinget och kommunerna i området.

Utredningsprojektet ska:

1. Utreda under hurdana förutsättningar och i vilken omfattning personer som bor eller vistas långvarigt i gränsområdet mellan Finland och Norge har tillgång till social- och hälsovårdstjänster, problemen och förändringsbehoven som i anslutning till serviceanvändningen, samt lägga fram förslag till nödvändig utveckling av social- och hälsovårdstjänsterna i gränsområdet.
2. Utreda samarbetet mellan finska och norska räddningsmyndigheter i gränsområdet och lägga fram nödvändiga förslag till utveckling av samarbetet.
3. Utreda eventuella begränsningar och hinder för gränsöverskridande arbetskraftsrörlighet och näringsverksamhet och lägga fram nödvändiga förslag till utveckling av arbetskraftsrörlighet och näringsverksamhet (inkl. Näringar som omfattas av samernas kulturella autonomi)
4. Utreda samarbetet mellan finska och norska myndigheter som svarar för förskolepedagogiken, undervisningen och utbildningen samt tillgången till förskolepedagogik-, och undervisningstjänster (grundläggande utbildning, gymnasieutbildning, yrkesinriktad utbildning, yrkeshögskoleutbildning och universitetsutbildning) i gränsområdet samt lägga fram nödvändiga förslag till utveckling av samarbetet och tillgången till service.
5. Utreda hur det vardagliga samarbetet mellan invånare i gränsområdet kan göras smidigare med hjälp av samarbete på regional och lokal nivå.

Utredningen ska bli färdig före utgången av 2019.